

Madaleine du Plessis (Hoofredakteur/Chief Editor). *Pharos 1, Afrikaans–Engels/English–Afrikaans Woordeboek/Dictionary*. Eerste uitgawe/First edition. 2005, xx + 1 552 pp. ISBN 1868900444. Kaapstad/Cape Town: Pharos Woordeboeke/Pharos Dictionaries. Prys: R450.

Die Pharos van Alexandrië was 'n 152 m-hoë vuurtoring van wit marmer wat in 160 v.C. deur die ou Egiptenare aan die monding van die Nyl op die eiland Pharos gebou is. Pharos was, as vernaamste rigtinggewer en ligbaken, die voorloper van alle latere vuurtorings en een van die sewe wonders van die antieke wêreld. Sedert 1996 het Pharos Uitgewers, met sy bekende ligbakenikoon, as spesialis in die uitgee van woordeboeke en taalhulpmiddels, lig gewerp op talle taalkwessies van die Suid-Afrikaanse taalgemeenskap. Vanjaar was Pharos Woordeboeke verantwoordelik vir 'n nuwe, langverwagte vlagskippublikasie — die omvangryke, enkelvolume *Pharos 1, Afrikaans–Engels/English–Afrikaans Woordeboek/Dictionary*.

Sedert werk aan dié woordeboek in 1994 begin het, moes dit tred hou met die snelveranderende, moderne wêreld met sy gepaardgaande dinamiese korpus kontemporêre Afrikaans en Suid-Afrikaanse Engels. Hierdie publikasie is die eerste tweetalige Afrikaans–Engelse woordeboek na die verskyning van die agtste en laaste uitgawe van die *Tweetalige Woordboek/Bilingual Dictionary* van Bosman, Van der Merwe en Hiemstra in 1984. Na 21 jaar was hierdie uitgawe vanweë ingrypende maatskaplike, kulturele, sosiale, politieke en tegnologiese veranderinge, plaaslik en oorsee, erg verouderd. 'n Akute behoefte aan 'n kontemporêre Afrikaans–Engelse woordeboek het ontstaan om aan die nuwe taalbehoefes in 'n meertalige land, wat groter taaleise aan die algemene publiek begin stel het, te voldoen.

Die *Tweetalige Woordboek/Bilingual Dictionary* beslaan 1 344 bladsye met altesaam 300 000 woorde, frases en uitdrukkings. *Pharos 1* bevat vergelykenderwys 1 552 bladsye met meer as 200 000 trefwoorde en 120 000 frases en uitdrukkings, met ander woorde 'n totaal van 320 000 woorde, frases en uitdrukkings in 'n heelwat langer en breër bladsyformaat. Wat die uitleg betref, het die driekolomindeling van die woordeboekgedeelte behoue gebly. In *Pharos 1* volg sowel die Afrikaanse as die Engelse Gebruiksriglyne/Usage guidelines en Redaksionele afkortings/Editorial abbreviations aan die begin, direk na die voorwoord. In die 1984-uitgawe het die gebruiksriglyne en redaksionele afkortings van elke taal afsonderlik die betrokke taal voorafgegaan. Net die tyd sal leer of woordeboekgebruikers hierdie ruimtelike aanpassing as gebruikersvriendelik sal ervaar en of hulle nie die gebruiksriglyne en redaksionele afkortings van elke taal logieserwys by die betrokke taalhelte sal gaan soek nie.

Selfs die redaksionele afkortings het die afgelope twee dekades aansienlik vermeerder en word in vier kolomme (teenoor 1984 se driekolomindeling) aangebied — 'n onteenseglike bewys dat die mens se denk- en leefwêreld die afgelope twintig jaar op veral vaktaal-, tegnologiese en sosiale vlak (om maar enkeles te noem) ingrypend verander het en dat dit nie bloot maar as nuwe lem-

mas deur redaksies van woordeboeke verreken word nie, maar alreeds as leksiografiese instrumente ingespan word. Dit word weerspieël in nuwe redaksionele afkortings in die Afrikaans–Engelse deel, soos *bacteriol.* (*bacteriology*), *Jud.* (*Judaism*), *palaeontol.* (*palaeontology*), *parapsych.* (*parapsychology*), *pop mus.* (*popular music*), *sci-fi* (*science fiction*), ensovoorts. Nuwe redaksionele afkortings in die Engels–Afrikaanse deel sluit in: *igt.* (*igtiologie/viskunde*), *ing.* (*ingenieurswese*), *metafis.* (*metafisika*), *MW* (*maatskaplike werk*), *Prot.* (*Protestant, Protestants(e)*), *verlosk.* (*verloskunde*) en *wynb.* (*wynbou*). Die lyste redaksionele afkortings verleen nuttige gebruiksiglyne by verskeie aspekte van die mikrostrukturele aanbieding, waaronder woordsoortkategorieë, grammatikale inligting, etikette en die afkortings- en akroniemlyste.

Die gebruiksiglyne beslaan nege dubbelkolombladsye (Afrikaans links en Engels regs, met 'n relevante voorbeeld in 'n oorvleuelende kolom in die middel tussen die twee tale). Die betrokke gebruiksiglyn onder bespreking word dan in die woordeboekartikel, wat as toepaslike voorbeeld in die voorbeeldkolom gebruik word, teen 'n grys agtergrond uitgelig. Die gebruiksiglyne kom onder die volgende opskrifte aan bod: die struktuur van woordeboekartikels, trefwoorde, vertalings, fleksievorme, woordsoortkategorieë, lettergreepverdeling en klemaanduiding, grammatikale inligting, etikette, kruisverwysings en afkortings, gevolg deur vier bladsye redaksionele afkortings vir beide taalgeeltes onderskeidelik.

Die woordeboek bevat ook 'n uitgebreide alfabetiese lys algemene afkortings en akronieme aan die einde van sowel die Afrikaans–Engelse deel (pp. 721–745) as die Engels–Afrikaanse deel (pp. 1530–1552). Daar word 'n skeidings-teken gebruik om die Afrikaanse en Engelse vertalings van die woorde, waarvoor die afkorting staan, te skei. In enkele gevalle bestaan daar geen erkende afkorting vir 'n spesifieke vertaling nie en word die afkorting na die vertaling weggelaat, byvoorbeeld:

Joh. Johannes • John

Verwante woorde verskyn alfabeties na die afkorting as dieselfde afkorting vir albei geld. 'n Kommapunt skei verwante woorde met verskillende woordsoortlike funksies, terwyl 'n komma sinonieme skei, byvoorbeeld:

prov. provinsie; provinsiaal, =siale • province; provincial **prov.**

As *Pharos 1* met betrekking tot die gedeelte oor afkortings en akronieme vergelyk word met die *Tweetalige Woordeboek/Bilingual Dictionary*, blyk die omvang van die uitbreiding van veral nuwe tegnologiese afkortings (byvoorbeeld **DOS** skyfgebaseerde bedryfstelsel; → SBS • disk operating system **DOS** en **WAP** koordloseapplikasieprotokol; → DTP, KTP • wireless application protocol **WAP**) en afkortings vir nuwe organisasies en instansies in 'n veranderde politieke en maatskaplike bedeling (byvoorbeeld **SETA**, **seta** Sectorial Education and Training Authority • Sektorale Onderwys- en Opleidingsowerheid **SOOO** en **SAQA** South African Qualifications Authority • Suid-Afrikaanse Kwa-

lifikasieowerheid **SAKO, Sako**). Die *Tweetalige Woordeboek/Bilingual Dictionary* (met sy kleiner formaat) het, wat albei tale betref, altesaam 24 bladsye afkortings. *Pharos 1* met sy groter formaat beskik in totaal oor 48 bladsye afkortings.

'n Nuwigheid in *Pharos 1* wat beïndruk, is die gebruik van etikette, selfs by afkortings, byvoorbeeld: **RWB** Rand Water Board (*hist.*) ... en **N.Germ.** Noord-Germaans (*taaln.*) ...

As die afkortinglyns geografies beskou word, is dit opvallend dat selfs streekspesifieke instansies (soos **NALN**, of te wel die Nasionale Afrikaanse Letterkundige Museum en Navorsingsentrum in die Vrystaat) vermeld word. Daar is ook tred gehou met naamsveranderinge, soos **UV** (Universiteit van die Vrystaat • University of the Free State **UFS**; volledigheidshalwe word die ou naam, **UOVS** Universiteit van die Oranje-Vrystaat • University of the Orange Free State **UOFS** egter nie nagelaat nie, maar ter verduideliking met 'n etiket (*hist.*) gemerk.

Op mikrostrukturele vlak word lemmas alfabeties in vet druk aangebied, byvoorbeeld:

speler =lers player; gambler, punter; musician; actor; performer ...

Daar word een (of meer) vertalings vir elke betekenisonderskeiding van lemmas gegee. Leestekens speel hierby 'n sleutelrol, deurdat algehele of gedeeltelike sinonieme deur 'n komma geskei word, terwyl 'n groter betekenisverskil deur 'n kommapunt aangedui word. Om verwarring te voorkom, word gebruikliker betekenis vir minder gebruiklike (waaronder onder andere sleng-, informele en tegniese) betekenis aangebied. Let veral op die gebruik van die komma en kommapunt in die volgende voorbeeld:

folder omslag; (*rek.*) gids; (*Am.*) voublad, =blaadjie, =pamflet, =biljet; vouer, voumasjien; voubeen; vougleuf (*van 'n naaimasjien*); (*i.d. mv. ook*) knypbril.

Homonieme word apart opgeneem met 'n boskrifnommer na elke lemma.

saal¹ *sale, n.* hall; auditorium; ward (*in a hospital*); saloon; ...

saal² *saals, n.* saddle, tack (up) (*a horse*); (*machinery*) swage; ...

prank¹ *n.* grap, poets; kaskenade, streek; ...

prank² *wv.* uitdos, optooi, windmaker(ig) aantrek; versier, dekoreer; spog.

Die funksies van ander leestekens in die woordeboek, soos die weglaatteken (=), die hakies (()), die skuinsstreep (/), die tilde (~) en dubbele tilde (~ ~) word ook uitvoerig in die gebruiksriglyne uiteengesit. Woordelemente word in die 2005-uitgawe meer konsekwent as in die 1984-uitgawe as aparte trefwoorde opgeneem. Kombinasievorms soos *bio-* ontbreek byvoorbeeld as 'n aparte trefwoord in die 1984-uitgawe, maar verskyn wel as 'n aparte trefwoord in die 2005-uitgawe. Dieselfde geld sommige prefikse soos *ko-*.

Kruisverwysings word aangetoon met behulp van 'n pyltjie (→) of gelyk-teken (=), gevolg deur die betrokke woord(e) waarna verwys word, en dui steeds

alternatiewe spelvorms vir lemmas aan, soos **aalwee** → **AALWYN**. Dit lei die woordeboekgebruiker na 'n ander artikel elders in die woordeboek. Selfs die lettertipe (vet, kursief of klein kapitale) dui aan waar die verwysingswoord opgespoor kan word. In die geval van klein kapitale na die pyltjie of gelyktekens word die kruisverwysing onder 'n ander artikel in die woordeboek behandel. Daarteenoor kom die verwysingswoord in dieselfde artikel as die kruisverwysing voor in die geval van vet kursiewe letters na die pyltjie of gelyktekens. Sommige woordeboekartikels dui selfs soms méér as een kruisverwysing aan om die woordeboekgebruiker na nog meer moontlike vertalings van die lemma te lei.

Pharos 1 bevat nuttige uitspraakleiding wat by elke lemma gegee word: onderstreping van die lettergreep wat die hoofklem dra en gesentreerde punte wat die lettergrepe aandui. Daar word egter nie in die woordeboek gebruik gemaak van fonetiese transkripsies wat veral niemoedertaalsprekers kan help met die uitspraak van woorde nie. Daarvoor vergoed die baie vertaalkeuses in *Pharos 1* egter ruimskoots.

Wat die struktuur van woordeboekartikels betref, bevat sommige woordeboekartikels inligting oor trefwoorde se fleksievorme (*intermezzo =mezzi*) en/of woordsoortlike funksies, bv. *n.* (nomen), *ww.* (werkwoord), *adj.* (adjektief), ensovoorts. Waar 'n trefwoord meer as een woordsoortlike funksie het, word die naamwoord eers behandel; dan die adjektief, werkwoord en/of bywoord. Sintaktiese en morfologiese leiding word gegee deur die trefwoord na die vertaalcomponent deur middel van kursief gedrukte frases te illustreer. Interessant genoeg word afleidings van die lemma as afsonderlike trefwoorde opgeneem, terwyl samestellings met die trefwoord as subtrefwoorde in dieselfde woordeboekartikel behandel word. As 'n trefwoord egter slegs afleidings bevat, word dit alfabeties in dieselfde artikel aangebied.

Morfologiese inligting ten opsigte van fleksievorme word in kursief gedrukte vorm direk na die trefwoord vermeld.

huis *huise*
huisie *=sies*

Die manlike en vroulike vorme en verkleinwoorde van selfstandige naamwoorde word soms as afsonderlike lemmas hanteer en soms, waar nodig, selfs van etikette voorsien, bv. *manlik (masc.)/(ml.)*, *vroulik (fem.)/(vr.)* en *verkleinwoord (dim.)/(vkw.)*. As daar na twee soortgelyke verkleinwoordlemmas soos **chuckie** (*vkw.*) hoender; liefste, skat, en **kitty** katjie, kietsie gekyk word, kan die konsekwenheid van die verkleinwoord se etiketaanduiding in die woordeboek egter in 'n mate bevraagteken word weens die afwesigheid van die etiket (*vkw.*) in laasgenoemde geval.

Alle grammatikale inligting word tussen hakies in kursiewe druk aangetoon. Dit sluit onder andere in naamwoorde se enkelvoud- en meervoudstatus, die attributiewe en predikatiewe gebruik van adjektiewe, die verledetyds- en verlededeelwoordsvorm van sommige werkwoorde, werkwoorde se oorganklikheid en onoorganklikheid, ensovoorts.

In gevalle van naamwoorde met reëlmatige en onreëlmatige meervoudsvorme, word beide opsies aangetoon, byvoorbeeld: **akademikus** =*mikusse*, =*mici*. Adjektiewe se trappe van vergelyking (=er en =ste en soms *meer* en *mees(te)*) word direk na die lemma gegee. Uitsonderlike trappe van vergelyking word volledig vermeld, byvoorbeeld: **baie** *meer mees(te)*. Onverboë vorme van die attributiewe byvoeglike naamwoord word deur middel van 'n tilde ná die trefwoord aangedui.

In die Afrikaans–Engelse gedeelte van die woordeboek word etikette in Engels aangegee, teenoor Afrikaanse etikette in die Engels–Afrikaanse helfte van die woordeboek. In gevalle waar woordeboekgebruikers onseker is oor die afkortings van etikette, kan die volledige lys afgekorte redaksionele etikette net na die Gebruiksriglyne vanaf p. xvii tot p. xx opgespoor word. Etikettegebruik in 'n tweetalige woordeboek soos *Pharos 1* voorsien die woordeboekgebruiker van nuttige gebruiksheidsleidings, veral in die geval van die fynere nuanses van die taal waarmee anderstalige woordeboekgebruikers minder vertrouwd is. Nuttige etikettegebruik in die woordeboek dui byvoorbeeld aan of 'n betrokke lemma *verouderd*, *sleng*, *vulgêr* of *taboe* is. Rassistiese benamings word steeds opgeneem, maar is voorsien van duidelike gebruiksheidsleidings aan die hand van etikette, byvoorbeeld:

rooie *rooies* red one; (R~, *infml.*, chiefly *hist.*, also *derog.*) Englishman, Brit; jingo; Red, Communist; ...

Die volgende kategorieë etikette kan geïdentifiseer word: stilistiese, temporele, vaktaal- en geografiese etikette. Stilistiese etikette dui op die sosiolinguistiese waarde wat aan 'n bepaalde gebruiksmilieu gekoppel kan word. Etikette wat die stilistiese gebruiksheidsfeer kan tipeer, sluit in *formeel (fml.)*, *informeel (infml.)*, *sleng (sl.)*, *neerhalend (derog.)*, *plat (coarse)* en *vulgêr (vulg.)*. Temporele etikette dui op tydsaspekte wat spesifiek betrekking het op bepaalde lemmas wat nie meer as deel van die alledaagse standaardtaal aangevoel word nie, byvoorbeeld *argaïes (arch.)* en *verouderd (obs.)*. Geografiese etikette dui gewoonlik op streek- of gebiedspesifieke woorde sonder standaardtaalstatus en word dan soos volg aangedui: (*Du.*) = *Dutch*. Etikette met Bybelse verwysings kom ook voor en daar word selfs gespesifiseer of 'n verwysing uit die Ou of Nuwe Testament kom, byvoorbeeld: **Mispa** (*OT, geog.*) Mizpah. Met die toenemende rekenarisering van woordeboeke, die Bybel en ander gesaghebbende werke, sou etikette moontlik voortaan volledigheidshalwe die spesifieke Bybelboek, hoofstuk en vers kon aandui. Ook inheemse tale word etiketsgewys verreken, byvoorbeeld: **kaia** =*as*, (<*Ngu.*) *kaya*, shack. Vaktaaletikette toon lemmas aan wat in vaktaalverband gebruik word, byvoorbeeld: (*psych.*) = *psychology*. 'n Voorbeeld op mediese terrein is: **leptospirose** (*med.*) leptospirosis, Weil's disease, en op ekonomiese gebied: **inflasie** (*econ.*) inflation; ~ *veroorsaak* cause inflation, be inflationary; *voorstander van* ~ inflationist...

Weens die aard van 'n tweetalige woordeboek soos *Pharos 1*, is die verrekening van semantiese en pragmatiese aspekte met betrekking tot (veral kul-

tuurspesifieke) verskille tussen die bron- en doeltaal, van groot belang — meer bepaald vir vertalers. Dit is belangrik dat leksikograwe kultuuraspekte wat inherent aan 'n taal is, moet aandui. Hierin speel die gebruik van etikette, soos hierbo beskryf, 'n groot rol. Deur die hantering van een konsep wat in die Afrikaans–Engelse gedeelte voorkom, te vergelyk met die hantering van dieselfde konsep in die Engels–Afrikaanse gedeelte en ook deur die vroeëre en huidige woordeboeke te vergelyk, kan heelwat kultuurspesifieke inligting (in *Pharos 1* meer volledig as in die 1984-uitgawe) bekom word.

Eerstens word die hantering van 'n konsep in die *Tweetalige Woordeboek/Bilingual Dictionary* vergelyk met *Pharos 1* se behandeling daarvan na verreikende veranderinge in die politieke milieu die afgelope dekade in Suid-Afrika. In die Afrikaans–Engelse gedeelte van die *Tweetalige Woordeboek/Bilingual Dictionary* is die hantering van 'n lemma met kultuurspesifieke elemente, soos *geloofte*, soos volg:

geloofte =s vow, covenant, solemn promise. **G~dag** Day of the Covenant. **G~fees** Festival of the Covenant. **G~kerk** Church of the Vow (Covenant).

Dit verskil in 'n groot mate van *Pharos 1* wat meer sintaktiese leiding verskaf deur kollokasies met die lemma te voorsien, groter morfologiese leiding deur meer samestellings te gee (soos ~**aflegging**) en meer kultuurspesifieke inligting (soos temporele en geografiese verwysings) deur middel van etikette te voorsien, soos blyk uit die volgende artikel:

geloofte =tes vow, covenant, solemn promise. 'n ~ *aflê/doen om iets te doen* make/take a vow to do s.t.; *die ~ aflê* take one's vows (as a member of a religious order); *deur 'n ~ gebind word om iets te doen* be under a vow to do s.t. ~**aflegging** vow-taking, pledge-taking. **G~dag** (*SA hist.: 16 Dec.*) Day of the Covenant. **G~kerk** Church of the Vow/Covenant (*in Pietermaritzburg*).

In die Afrikaans–Engelse gedeelte van *Pharos 1* is daar onder *Dingaansdag* 'n etiket (*hist.*), met 'n kruisverwysing na *Geloftedag*. By *Geloftedag* is daar egter nie 'n kruisverwysing na *Dingaansdag* nie. Interessant genoeg ontbreek die lemma, *Dingaan's Day* in *Pharos 1* se Engels–Afrikaanse gedeelte geheel en al. Of die weglating in die Engels–Afrikaanse gedeelte iets van die kultuurspesifieke sentimente of belangeverskille tussen Afrikaners en Engelse sê, is oop vir debattering. Ook kan die hantering van 'n lemma soos *Versoeningsdag* nog verder bestudeer word. Dalk is *kultuurbelangegroep* 'n verdere kwalifikasie wat volledigheidshalwe vir 'n kultuurspesifieke lemma soos hierdie onder etikette opgeneem behoort te word.

Vervolgens word die Engels–Afrikaanse gedeelte se hantering van dieselfde lemma in die *Tweetalige Woordeboek/Bilingual Dictionary* vergelyk met *Pharos 1*. By die lemma *vow* was daar min kultuurspesifieke elemente; daar is dus gekonsentreer op die lemma *covenant*. Die vroeëre en huidige woordeboeke is identies, behalwe dat daar 'n kultuurspesifieke, temporele, geografiese etiket by *Day of the Covenant* bygekom het, naamlik: (*SA, hist.*).

covenant *n.* verbond, verdrag, ooreenkoms, akkoord; handves; gelofte; *Ark of the C~* Verbondsark; *Church of the C~* Geloftekerk; *Day of the C~* (SA, hist.) Geloftedag; *Festival of the C~* Geloftefees; *God of the C~* Verbondsgod; ~ of *grace* genadeverbond; *people of the ~* (ver)bondsvolk. **covenant** *v.* ooreenkoms, 'n verbond of verdrag sluit. ~**theology** verbondsteologie.

Uit bogenoemde bespreking is dit duidelik dat nie net semantiese en pragmatiese aspekte meer aandag (deur middel van etikette) in *Pharos 1* gekry het nie, maar ook sintaktiese leiding (deur middel van meer kollokasies met die lemma).

Met pleknaamsveranderinge wat in die nuwe politieke bedeling 'n regeeringsprioriteit is (en wat vanselfsprekend die verandering van vele Afrikaanse pleknaamlemmas en geografiese verwysings kan teweeg bring), kan die baie pleknaamlemmas en geografiese verwysings in etikette in *Pharos 1* veroorsaak dat die nuwe woordeboek moontlik voortydig verouderd kan voorkom soos pleknaamsveranderinge gestandaardiseer en gewettig word. Sien byvoorbeeld bogenoemde artikel **gelofte** waarin daar in 'n etiket na *Pietermaritzburg* verwys word. So ook selfstandige lemmas soos *Pretoria*, *Pretorianer*, ensovoorts. Etikette in latere hersienings van *Pharos 1* sou moontlik kon tred hou met pleknaamsveranderinge deur die vorige pleknaamlemma (met dateringe tot watter jaartal die naam in Suid-Afrika relevant gebly het) in die woordeboek te behou en ook die nuwe pleknaam op te neem.

Vanuit makrostrukturele perspektief beskou, kan drie stappe, wat deur *Pharos 1* se redaksie gevolg is, geïdentifiseer word. Eerstens moes heelwat argaïsmes, verstokte uitdrukkings, Nederlandismes en voornaamlemmas uiteraard weens onbruik sedert die vorige woordeboek geskrap word. Soms is ouer woorde nie weggelaat nie, maar net van 'n temporele etiket (byvoorbeeld *hist.*) voorsien, soos in:

babbeljoentjie = *tjies*, (*hist.*) bed canopy; four-poster (bed).

'n Ander argaïese woord soos die volgende is egter nie van 'n (temporele) etiket voorsien nie:

kwispedor = *doors*, = *dore* spittoon, spit box, cuspidor(e).

Die tweede stap was die opname van nuwe woorde en uitdrukkings. Die woordeboek bevat talle woorde wat vir die eerste maal in 'n tweetalige woordeboek opgeneem is, ten spyte van die feit dat hulle al vir 'n aansienlike tyd in alledaagse gebruik is, soos: *aardverwarming/global warming*, *pryslied/praise poem*, *isibongo* (Nguni), *bosberaad/lekgotla* (Sotho/Tswana), *toi-toi/toyi-toyi*, *rakmelk/long-life milk*, *satellietskottel/satellite dish*, *kuberkraker/hacker*, *fopdosser/drag queen*, *minimaletoegangchirurgie/laparoscopic (minimally invasive) surgery*, *keyhole surgery* (informeel), *skeidingspakket/redundancy payment*, *aardverwarming/global warming*, *CD-speler/CD player*, *telefoonkaart/phonecard*, *tsoenamie/tsunami*, ensovoorts. Let veral op die verwysings na ander inheemse tale wat aan *Pharos 1* 'n ryker

geskakeerdheid gee wat die veeltalige taalwerklikheid in Suid-Afrika en uiteraard ook elke Suid-Afrikaner se noodwendig gedeelde veeltalige algemene kennis goed weerspieël.

Laastens is die inhoud aangepas by die jongste skryf- en spelreëls, soos onder andere vervat in die nuutste *Afrikaanse Woordelys en Spelreëls* wat in 2002 verskyn het. Voorts word *Pharos 1* deur omvangryke papier- en elektroniese teksbronne (wat die *Pharos-Media 24*-korpus koerant- en tydskrifargiewe, die *Pharos-NB*-korpus en sowat tien gesaghebbende Engelse woordeboeke, asook die *British National Corpus* insluit) gerugsteun. Uit bogenoemde stappe wat gevolg is, is dit duidelik dat *Pharos 1* se redaksie die hedendaagse teikenmark goed opgesom en voor oë gehou het tydens die saamstel van die woordeboek.

Tradisionele leksikografie moes vroeër op handgeskrewe indekskaartjies steun. Nuwe tegnologie stel leksikograwe egter deesdae in staat om inskrywings te rekenariseer en selfs te kodeer — 'n praktyk wat ook in *Pharos 1* toegepas is. Deur verlangde data (soos retrograde, alfabetiese, frekwensie- en woord-in-kontekslyste) rekenaarmatig uit *Pharos 1* se databasis te onttrek, kan kleiner satellietwoordeboeke (soos sakwoordeboeke) dus voortaan moeiteloos deur *Pharos* saamgestel word.

Pharos 1 se teksontwerp word gekenmerk deur 'n oopheid van uitleg en 'n gebruikersvriendelike tipografie wat die maklike naslaan van trefwoorde verseker. 'n Verdere pluspunt lê op die praktiese vlak — bladsye wat oopbly waar die woordeboekgebruiker besig is. *Pharos 1* is 'n welkome ligstraal in 'n talige duisternis — 'n goeie voorbeeld van dié talige duisternis was die Babelse verwarring wat vir effek in die radioadvertensies vir die bekendstelling van *Pharos 1* gebruik is. Dit het ontstellend baie na hedendaagse (sosiale) taalgebruik (in Suid-Afrika se veeltalige opset) geklink.

Dié noodsaaklike publikasie wat in 'n groot mate finansiële gesteun is deur die L.W. Hiemstra Trust, dek die veelvuldige spektrum terreine wat die moderne mens se leefwêreld kenmerk. Hierdie tweetalige *tafel*woordeboek (omvangryker en swaarder as 'n *hand*woordeboek) is 'n gesaghebbende naslaanwerk en 'n onontbeerlike hulpmiddel vir elke vertaler en tolk, opvoedkundige instansie, huishouding en werkplek om suksesvolle en doeltreffende kommunikasie in Afrikaans en Engels te verseker.

Corlietha Swart
Afrikaanse Taalkunde
 Departement Afrikaans en Nederlands, Duits en Frans
 Universiteit van die Vrystaat
 Bloemfontein
 Republiek van Suid-Afrika
 (SwartC.blms@mail.uovs.ac.za)